

การใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลา
เทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

Using social capital in social development work of the group growing organic vegetables, safe food,
Ban Kang Pla.Si Song Rak Subdistrict Municipality, Dan Sai District, Loei Province

ยิ่งศักดิ์ คชโคตร¹

คงสิทธิ์ จอองาม²

E-mail: mail sm667336101@lru.ac.th

โทรศัพท์: 0811642101

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยเป็นบทความทางวิชาการกลุ่มเป้าหมายหลักคือกลุ่มประชากรในพื้นที่บ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยจำนวน 25 คนของกลุ่มการส่งเสริมการเกษตรการก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรกคือการปลูกไว้กินภายในครัวเรือนและผลผลิตเอะชิ้นต่อมาได้มีความคิดรวมกลุ่มเพื่อจะจำหน่ายจึงได้รวมกลุ่มกันโดยตั้งชื่อกลุ่มว่าพืชผักปลอดภัยด่านซ้ายกรีนเน็ต(Green Net) มีแนวคิดที่ปลูกผักและใช้สารเคมีน้อยที่สุดและโรงพยาบาลด่านซ้ายติดต่อซื้อผักเพื่อนำไปประกอบอาหารให้ผู้ป่วยในโรงพยาบาลและได้มีหมอมารตรวจแปลงผักหาปริมาณสารพิษกลุ่มได้รับงบประมาณจากโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อมาต่อยอดในการให้ความรู้และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ต่างๆผลการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลา มีการพัฒนา 3 ด้าน ดังนี้คือ 1. ด้านกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์การใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย 2. ด้านทุนทางสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย 3. ด้านการพัฒนาสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยเป็นต้น

คำสำคัญ: กลุ่มปลูกผัก, เกษตรอินทรีย์, อาหารปลอดภัย

Abstract

A study of the use of social capital in social development work of the organic vegetable growing group, safe food, Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality. Dan Sai District, Loei Province The objective is to study the guidelines for promoting the use of social capital in social development work of the organic vegetable growing group, safe food, Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality, Dan Sai District, Loei Province, as an academic article. The main target group is the population in the area of Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality. Dan Sai District, Loei Province, 25 people from the agricultural promotion group group formation The first step is to grow food. within the household and produce more Later, there was an idea to group together to sell. So we gathered together. By naming the group Dan Sai Green Net's safe vegetables have a concept of growing vegetables and using as few chemicals as possible. And Dan Sai Hospital contacted to buy vegetables to use in cooking for the patients in the hospital. And a doctor came to inspect the vegetable plot to find out the amount of toxins. The group received a budget from the Quality of Life Development Project to continue providing knowledge and supporting various seeds. Results of the use of social capital in social development work of the organic and food safe vegetable growing group. Baan Kang Pla has developed. The 3 aspects are as follows: 1. The organic vegetable growing group uses social capital in the social development work of the organic vegetable growing group, food safety, Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality, Dan Sai District, Loei Province. 2. Social capital, use of social capital in social development work of the organic vegetable growing group, safe food, Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality, Dan Sai District, Loei Province. 3. Social development, use of social capital in the social development work of the organic vegetable growing group, safe food, Ban Kang Pla, Si Song Rak Subdistrict Municipality, Dan Sai District, Loei Province, etc.

Keywords: Vegetable growing group, organic farming, food safety

¹ ผศ.ดร.ยิ่งศักดิ์ คชโคตร อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาสังคมมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ตำแหน่งนักวิชาการหน่วยงานสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยจังหวัดเลย

² นักศึกษานายคงสิทธิ์ งอกงาม หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนาสังคมมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

1.ความเป็นมา

เมื่อกล่าวถึงทุนทางสังคมนั้น โดยทั่วไปจะเป็นกล่าวถึงทุนทางสังคมใน 3 ประเด็น ได้แก่ คือ นิยามแนวคิด และทฤษฎีอธิบายทุนทางสังคมและงานวิจัยเกี่ยวกับทุนทางสังคมซึ่งในแต่ละประเด็นได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีไว้อย่างหลากหลายทุนทางสังคม(social capital) คือ ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับเครือข่ายทางสังคมซึ่งมีความร่วมมือกันและไว้วางใจกัน แต่นักวิชาการส่วนมากก็ยังไม่นิยาม “ทุนทางสังคม” ที่ใช้ร่วมกันเพราะยังไม่สามารถให้ความหมายของ “ทุนทางสังคม” ที่ชัดเจนตายตัวได้ ดังที่นักวิชาการตะวันตกส่วนมากเห็นว่าไม่มีคำนิยามของ “ทุนทางสังคม” ที่สามารถตกลงกันแน่นอน แต่ในการศึกษาวิจัยจะยึดหลักเกณฑ์และ ระดับการสอบสวนหรือใช้นิยามที่มีผู้ใช้ร่วมกันมากที่สุดซึ่งเป็นนิยามที่เน้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการผลิต อย่างไรก็ดี หากรวบรวมทัศนะของนักวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับความหมายของ “ทุน ทางสังคม” หรือ social capitalทุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้ ตัวอย่างของทุนทางสังคมที่มักถูกกล่าวถึงคือ ความเชื่อถือไว้วางใจกัน (Trust) เครือข่าย (Network) สถาบัน (Institution) ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมรูปแบบใดที่เป็นทุนทางสังคมนั้น เราอาจพิจารณาได้ง่ายๆว่า ทำายที่สุดแล้วมันสามารถให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับเราได้หรือไม่นั่นเองทุนทางสังคมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน กิจกรรมร่วมมือกันยังมีมากเท่าไรก็อาจเป็นผลดีในแง่ที่ว่า เกิดการเรียนรู้รับรู้และส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทำให้เกิดคุณค่าบางอย่างที่สามารถยึดโยงและยอมรับร่วมกัน ซึ่งคุณค่าอันนี้นั่นเองที่ส่วนหนึ่งเราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้นายเจมส์ โคลแมน (James Coleman, 1988) ได้ทำการศึกษาพบว่าทุนทางสังคมในครอบครัวมีผลอย่างสำคัญในการสำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมปลายโดยทุนทางสังคมในครอบครัววัดจากการมีอยู่ของพ่อและแม่ในครอบครัวจำนวนพี่น้อง ความคาดหวังในตัวลูกของแม่เรื่องการศึกษาลูกที่มีทั้งพ่อและแม่ในครอบครัวจำนวนพี่น้องที่น้อยกว่าและแม่คาดหวังในเรื่องการศึกษามีแนวโน้มที่จะสำเร็จการศึกษามากกว่า

การพัฒนาสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ได้รับความสนใจจากสหประชาชาติตั้งแต่ในช่วงการพัฒนาในทศวรรษที่ 2 (ค.ศ. 1971 – 1980) เป็นต้นมา ในขณะเดียวกันประเทศไทยได้เริ่มให้ความสนใจต่อการพัฒนาสังคมนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 -2514) เป็นต้นมาทั้งนี้การศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคมผู้ศึกษาควรมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย การพัฒนาสังคมความสำคัญของการพัฒนาสังคม เป้าหมายและ แนวทางการพัฒนาสังคมระบบการพัฒนาสังคม ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคมอย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถเข้าใจและนำไปวิเคราะห์กับ ปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างถูกต้องวิจัย รูปคำดี (2551 : 195) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาสังคมโดยมีการแยกออกเป็น 4 ความหมายย่อยดังนี้ความหมายแรกเป็นการให้ความหมายจากคำว่า “การพัฒนา” กับคำว่า “สังคม” ในความหมายนี้ การพัฒนาสังคมครอบคลุมการพัฒนาในหลายๆด้านโดยจะหมายถึงอะไรก็ตามที่เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสังคม (Society) ก็จะถือว่าเป็นการพัฒนาสังคมทั้งหมดซึ่งจะรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรมความหมายที่สอง เป็นการให้ความหมายที่เน้นเฉพาะด้านของการพัฒนาคนคือ ด้านสังคม เป็นความหมายที่กำหนดขึ้นจากการประชุมองค์การ ECAFE (Economic Commission for Asia and the Far East) ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and Pacific) เมื่อ ค.ศ. 1970 จากการประชุมดังกล่าวมีข้อสรุปว่าการพัฒนาสังคมเป็นอีกด้านหนึ่งของการพัฒนามิใช่เป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เป็นเงื่อนไขของการพัฒนาดังนั้นการพัฒนาสังคมย่อมต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมสถาบันทางสังคมเช่น สถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษาสถาบันการเมืองการปกครองและปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ในความหมายนี้เน้นการที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุข และสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นอยู่ตลอดเวลาที่มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกลุ่มคนและสถาบันในสังคมความหมายที่สาม

เป็นการให้ความหมายโดยแยกการพัฒนาออกเป็นส่วนๆตามสาขาวิชา ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วมีการจัดกลุ่มสาขาแต่ละประเภทว่าสาขาใดควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านสังคมของประชาชนเช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำหนดให้สาขาการศึกษาสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของการพัฒนาสังคมความหมายสุดท้ายเป็นการให้ความหมายจากการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิการสังคมโดยเป็นการพิจารณาว่าการจัดสวัสดิการทั้งระดับบุคคลกลุ่มชุมชนและสังคมได้แก่สังคมสงเคราะห์การประชาสงเคราะห์ รวมถึงการจัดสวัสดิการช่วยเหลือและการกุศลต่างๆ ล้วนเป็น การพัฒนาสังคม

การใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยการก่อตั้งกลุ่มเริ่มแรกคือการปลูกไว้กินภายในครัวเรือนและผลผลิตเอะขึ้นต่อมาก็ได้มีความคิดรวมกลุ่มเพื่อจะจำหน่ายจึงได้รวมกลุ่มกันโดยตั้งชื่อกลุ่มว่าพืชผักปลอดภัยด้านซ้ายกรีนเน็ต มีแนวคิดที่ปลูกและใช้สารเคมีน้อยที่สุดจนได้มีพร.ด้านซ้ายติดต่อเข้ามาเพื่อซื้อผักเพื่อนำไปประกอบอาหารเพื่อให้ผู้ป่วยในโรงพยาบาล และได้มีหม่อมมาตรวจแปลงวัดปริมาณสารพิษ ส่วนหนึ่งได้รับงบประมาณจากโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาต่อยอดในการให้ความรู้และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ต่างๆถ้าไม่ให้ชาวบ้านปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้วจะให้เขาปลูกอะไรงานวิจัยมีทางออกให้ไหมเสี่ยงสะท้อนของชาวบ้านก้างปลาที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตรบนที่สูงโดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวจากเสียงสะท้อนของชาวบ้านจึงนำมาสู่งานวิจัยในโครงการ Smart Farmer เกษตรทางเลือกและความมั่นคงทางอาหาร (2559-60) และโครงการการเพิ่มศักยภาพเกษตรกรและหมู่บ้านต้นแบบการผลิตและการตลาดสีเขียว มาตรฐานด้านซ้ายกรีนเน็ตฯ (2560-61) ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปัจจุบันหมู่บ้านก้างปลากลายเป็นต้นแบบหมู่บ้าน Smart Farmer อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยที่เปลี่ยนจากการทำเกษตรปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นการปลูกพืชผักปลอดภัยส่งตลาดสีเขียวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชด่านซ้ายและตลาดประชารัฐภายใต้มาตรฐาน“Dansai Green Net” นอกจากเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคแล้วยังสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปีที่สำคัญช่วยลดพื้นที่บุกรุกผืนป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญหมู่บ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยมีพื้นที่กว่า 9,965 ไร่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวน มีประชากรอาศัยอยู่ราว 223 คน มีทั้งสิ้น 60 ครัวเรือนด้วยสภาพภูมิประเทศเป็นที่ลาดชันและเชิงเขาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 500 -1,100 เมตร มีพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาเป็นที่ราบลุ่มแคบๆ สลับกับหุบเขาเพียงร้อยละ 4-5 ของพื้นที่ทั้งหมดถูกใช้เป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำการเกษตรเมื่อชุมชนขยายตัวจึงต้องขยายพื้นที่รุกเข้าไปในผืนป่า ที่ดินป่าไม้จึงถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่เกษตรอย่างถาวรและต่อเนื่องแต่การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการเพาะปลูกจะประสบปัญหาการชะล้างการพังทลายของหน้าดินหากไม่มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ดีพอโดยเฉพาะหน้าดินที่มีดินอยู่น้อยยังมีปัญหามากนอกจากก่อให้เกิด “เขาหัวโล้น” แล้วการทำเกษตรโดยการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการใช้สารเคมีในปริมาณมากๆ ยังส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ราบลุ่มบทความวิชาการนี้จึงให้ความสำคัญกับการใช้ที่ดินแหล่งน้ำและผืนป่าเพราะถือเป็นพื้นฐานสำคัญต่อวิธีการทำการเกษตรของชาวบ้านก้างปลาและเกี่ยวข้องกับวิจัยกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยนักวิชาการได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรโดยเน้นการให้ความรู้ใหม่แก่เกษตรกร เช่น “การส่งเสริมการเกษตรหมายถึงการนำความรู้ วิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรแล้วติดตามให้ คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย”(ภรณ์ ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ , 2555: 16)

2.วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

3.ขอบเขต

3.1ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

3.2ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรในพื้นที่บ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยจำนวน25คน

4.คำจำกัดความ

ทุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้ตัวอย่างของทุนทางสังคมที่มักถูกกล่าวถึงคือความเชื่อไว้วางใจกัน (Trust) เครือข่าย (Network) สถาบัน (Institution) ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมรูปแบบใดที่เป็นทุนทางสังคมนั้น เราอาจพิจารณาต่างๆ ว่าท้ายที่สุดแล้วมันสามารถให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับเราได้หรือไม่นั่นเอง

การพัฒนาสังคม หมายถึง การมุ่งการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้ามีความสงบสุข เกิดความเป็นธรรมสร้างสรรค์และสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวมพร้อมกับธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรม และค่านิยมอันดีและยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

การทำเกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการผลิตพืชที่ปลอดจากการใช้สารเคมีทุกชนิดทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชฮอร์โมนสังเคราะห์เป็นต้นโดยอนุญาตให้ใช้เฉพาะปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยพืชสดเท่านั้นรวมถึงมีการจัดพื้นที่ปลูกพืชไม่ให้ปนเปื้อนกับแปลงปลูกพืชแบบเคมีและห่างไกลจากสารเคมี

เนื้อหา

1.ด้านกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์การใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

1.1กลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์ หมายถึงคือการทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติบนพื้นที่การเกษตรที่ไม่มีสารพิษตกค้างและหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทางดินทางน้ำและทางอากาศเพื่อส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของดินความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สมดุลธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิตภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูงอุดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดภัยโดยมีต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจพอเพียงแก่มวลมนุษยชาติและสรรพชีวิตผืนที่เพาะปลูกด้วยวิธีการทางเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) ซึ่งเป็นวิธีการเพาะปลูกแบบธรรมชาติที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ใดๆในทุกขั้นตอนของการผลิตหลักการผลิตผักอินทรีย์ 1. เลือกพื้นที่ที่ไม่เคยทำการเกษตรเคมีมาไม่น้อยกว่า3ปี 2. เป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง

1.2 ประเภทและประโยชน์กลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์

1) ประเภทของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์แบ่งเป็นออก 2 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) เกษตรอินทรีย์แบบพึ่งพาตนเองซึ่งโดยมากเป็นการเกษตรแบบอาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้านและ 2) เกษตรอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานผู้ผลิตที่สำคัญคือเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ร่วมกับ (Green net) และมูลนิธิสายใยแผ่นดินในระยะที่ผ่านมาเริ่มมีบริษัทเอกชนและอุตสาหกรรม เป็นต้น

2) ประโยชน์ของกลุ่มปลูกผักอินทรีย์ให้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ดีกว่าให้อาหารปลอดภัยสำหรับชีวิตที่ดีกว่าให้ต้นทุนการผลิตที่ต่ำเพื่อเศรษฐกิจที่ดีกว่าให้คุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตที่ดีกว่าให้ผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ดีกว่าให้สิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า

ตารางที่ 1 ด้านการใช้ทุนทางสังคมกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์

รายการ	จำนวน
1. ประชากรเพศชายการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	13
2. ประชากรเพศหญิงการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	17
โดยรวม	25

ตารางที่ 1 ประชากรการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย 1. มีประชากรเพศชายจำนวน 13 คนในการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย 2. มีจำนวนประชากร เพศหญิงในการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยจำนวน 17 คนโดยรวมมี 25 คน

ภาพที่ 1 การประชุมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์

2. ด้านการใช้ทุนทางสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

2.1 ทุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เราสามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมันได้ ตัวอย่างของทุนทางสังคมที่มีถูกกล่าวถึงคือความเชื่อไว้วางใจกัน (Trust) เครือข่าย (Network) สถาบัน (Institution) ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมรูปแบบใดที่เป็นทุนทางสังคมนั้น เราอาจพิจารณาได้ง่ายๆว่า ทำายที่สุดแล้วมันสามารถให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับเราได้หรือไม่นั่นเอง

2.2 ประเภทและประโยชน์ทุนทางสังคม

1) ทุนทางสังคมอาจแบ่งกว้างๆ ได้เป็นสองประเภท คือ ทุนทางสังคมภายใน (Cognitive social capital) และ ทุนทางสังคมภายนอก (Structural social capital) เป็นต้น

2) ประโยชน์ทุนทางสังคม กล่าวโดยกว้างๆ แล้ว ทุนทางสังคมให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้โดยผ่านสองช่องทางคือ ลดต้นทุนทางธุรกรรม (Transaction cost) และลดต้นทุนการตรวจสอบดูแล (Monitoring cost) เป็นต้น

ตารางที่ 2 การใช้ทุนทางสังคม

รายการ	จำนวนบาท	ค่าร้อยละ
1.ด้านทุนทางสังคมการลงทุนซื้อเมล็ดพันธุ์ผักการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	300	15.789
2.ด้านทุนทางสังคมค่าอุปกรณ์สำหรับทำที่รดน้ำผักการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	1600	84.210
โดยรวม	1900	100

จากตารางที่ 2 พบว่าด้านทุนทางสังคมการลงทุนซื้อเมล็ดพันธุ์ผักและด้านทุนทางสังคมค่าอุปกรณ์สำหรับทำที่รดน้ำผักคิดรวมเป็นค่าใช้จ่าย 1900 บาท 1.ด้านทุนทางสังคม การใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยการลงทุนซื้อเมล็ดพันธุ์ผักค่าใช้จ่าย 300 บาทคิดเป็นร้อยละ 15.789 2.ด้านทุนทางสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยค่าอุปกรณ์สำหรับทำที่รดน้ำผัก 1600 บาท คิดเป็นร้อยละ 84.210

ภาพที่ 2 แปลงปลูกผักกลุ่มเกษตรอินทรีย์

3.ด้านการพัฒนาสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย

3.1การพัฒนาสังคม หมายถึง การมุ่งการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้ามีความสงบสุขเกิดความเป็นธรรมสร้างสรรค์และสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวมพร้อมๆกับดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีและยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน

3.2ประเภทและประโยชน์ด้านพัฒนาสังคม

1)ประเภทพัฒนาสังคมมี 7ประเภท1.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน2.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการครอบครัว3.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการสตรี4.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการคนพิการและผู้สูงอายุ5.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการผู้ด้อยโอกาสและอื่น ๆ 6.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย 7.การพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการชุมชนและสังคม

2)ประโยชน์พัฒนาสังคม1.ทำให้ปัญหาของสังคมลดน้อยและหมดไปในที่สุด2.ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นหรือปัญหาในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นแก่สังคมอีก3.ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นมาแทน4.ทำให้ประชาชนในสังคมสมานสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามฐานะของแต่ละบุคคล

ตารางที่ 3.ด้านพัฒนาสังคม

รายการ	จำนวนบาท	ค่าร้อยละ
1.ด้านพัฒนาสังคมขายผักที่ตลาดได้กำไรการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	600	60
2.ด้านพัฒนาสังคมได้กำไรจากการขายส่งตลาดการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย	400	40
โดยรวม	1000	100

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านพัฒนาสังคมขายผักที่ตลาดและขายผักส่งให้ตลาดรายได้รวม1000บาทต่อวัน

1.ด้านพัฒนาสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยขายผักที่ตลาดได้กำไรวันละ600บาทต่อวันคิดเป็นร้อยละ60 2.ด้านพัฒนาสังคมการใช้ทุนทางสังคมในงานพัฒนาสังคมของกลุ่มปลูกผักเกษตรอินทรีย์อาหารปลอดภัยบ้านก้างปลาเทศบาลตำบลศรีสองรักอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยได้กำไรจากการขายส่งตลาด400บาทต่อวันคิดเป็นร้อยละ40

ภาพที่ 3 การซื้อขายผักตลาดบ้านก้างปลา

บทสรุป

สำหรับตลาดสีเขียวที่โรงพยาบาลพระยุพราชด้านซ้ายจะมีการตั้งทุกวันจันทร์ตั้งแต่เวลาเช้ามีดจนฟ้าเริ่มสว่างเป็นตลาดขนาดย่อมตั้งโต๊ะเรียงแถวหน้ากระดานราว 7-8 ร้านค้าซึ่งผู้คนจากบ้านนาหมูนุ่นและบ้านก้างปลาจะนำผักพื้นบ้านและอาหารปามาวางขายกันอย่างครึกครื้นโดยจากการสอบถามเหล่าบรรดาแม่ค้าทั้งหลายพบว่าแม้ราคาของผักนั้นจะอยู่ที่ราว 10-30 บาท แต่พวกเขากลับสร้างรายได้ถึงวันละ 1,000 บาทเลยทีเดียว อย่างไรก็ตามรายได้หลักของชาวบ้านไม่ได้มาจากการปลูกผักไร้สารพิษขายแต่พวกเขายังมีการปลูกข้าวหรือกรีดยางพาราไปตามฤดูกาล ส่วนของผักไร้สารนี้เป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกิตติ์ ปัทมะ. (2563). การพัฒนาระบบเกษตรอัจฉริยะของประเทศไทย.เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563 จาก https://www.senate.go.th/document/Ext23700/23700529_0008.PDF
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทยจะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.เรียกใช้เมื่อ 22 มีนาคม 2563 จาก <https://www.nstda.or.th/agritec/78-featured-article/303-smart-green-house/>
- ไพโรจน์ บัวสุข. (2557). แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรตามแนวพุทธของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยฐานสงวร , 5(2), 20-28.
- ยอดชาย ทองไทยนันท์. (2551). ความหลากหลายทางชีวภาพกับการผลิตปศุสัตว์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพกองบำรุงพันธุ์สัตว์กรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร. (2563). โรงเรือนอัจฉริยะนวัตกรรมตอบโจทย์เกษตร4.0. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.nstda.or.th/agritec/78-featured-article/303-smart-green-house/>
- สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร.(2564). โรงเรือนพลาสติกเพื่อการผลิตพืชผักคุณภาพ.เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2564 จาก <https://zhort.link/cqO>
- สมบัติ พุทธา. (2564). สศท.7 โขว์แปลงเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะศกอ.จ.สุพรรณบุรีตั้งเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2564 จาก <https://zhort.link/cra>
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน).(2563).เกษตรอินทรีย์คืออะไรและทำไมต้องเกษตรอินทรีย์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563จากhttp://www.arda.or.th/Knowledge_detail.php?id=17 วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม Journal of MCU Nakhondhat | 257
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมพระ.(2564).เกษตรอินทรีย์วิถีสุรินทร์ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2564 จาก http://oniepr.com/news_show.php?nid=204278
- อุทิศ ทาหอม, สำราญ ฐะระตา และเคนศ วงษา. (2562). การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมโดยการประยุกต์ใช้หลักเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชุมชนบ้านคูขาดตำบลสตึกอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 21(2), 1-27.